

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Miroslav Němec
advokát

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
11000 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 - 11

Praha 9. 9. 2018

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 13. 10. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 19. 2. 2013 a zaplacení částky ve výši 165.671 Kč s příslušenstvím (původní návrh znějící na částku 123.671 Kč s příslušenstvím, rozšířen podáním ze dne 16. 4. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 3, na částku 165.671 Kč s příslušenstvím), o námitkách Navrhovatele ze dne 16. 4. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 3, a námitkách Instituce ze dne 16. 4. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 4 - 5, proti nálezu finančního arbitra ze dne 30. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 2, takto:

A. Námitky instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 16. 4. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 4 - 5, proti nálezu finančního arbitra ze dne 30. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 2, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi zamítají.

B. Námitkám navrhovatele, ■, doručeným finančnímu arbitrovi dne 16. 4. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 3, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi částečně vyhovuje a

a) nález finančního arbitra ze dne 30. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 2, se ve výroku II. mění a po změně zní:

Instituce, Česká pojišťovna a.s., je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku ve výši 132.000 Kč (slovy sto třicet dva tisíc korun českých), s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 86.000 Kč od 29. 9. 2016 do zaplacení a s úrokem z prodlení ve výši 8,5 % ročně z částky 42.000 Kč od 28. 4. 2018 do zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci nálezu.

b) výrok III. nálezu finančního arbitra ze dne 30. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 2, se mění a po změně zní:

Návrh se ve zbývající části podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

c) nález finančního arbitra ze dne 30. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 – 2, se ve výroku I. a IV. potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou uzavřel s Institucí v důsledku omylu o charakteru a nákladovosti produktu, současně pro rozpor pojistné smlouvy se zákonem a pro neurčitost pojistné smlouvy, a vydání bezdůvodného obohacení z titulu neplatné pojistné smlouvy se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 30. 3. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1735/2016 - 2 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 19. 2. 2013 pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako „Životní pojištění PROFI Invest“, s počátkem pojištění dne 20. 2. 2013, ve které si sjednali investiční životní pojištění pro případ smrti nebo dožití s pojistnou dobou 30 let a pojistnou částkou v případě smrti pojištěného ve výši 10.000 Kč a kapitálové hodnoty pojištění a v případě dožití se konce pojistné doby ve výši kapitálové hodnoty pojištění (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění ve verzi ŽP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplnkové pojistné podmínky životního pojištění ve verzi ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplnkové pojistné podmínky“).

Finanční arbitr v řízení zjistil, že smluvní ujednání Doplnkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3.1 a 3.2 Doplnkových pojistných podmínek o nákladech, která stanoví, že *„3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého účtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele. 3.2. Pojistitel je oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné.“*, čl. 1 bod 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek, která upravují strhávání rizikového pojistného tak, že *„1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého účtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální účtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného.“* a čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek upravující odkupné tak, že *„[v]ýši odkupného pojistitel stanoví podle pojistně technických zásad.“*, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovést neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, a po zúčtování plnění stran neplatné Pojistné smlouvy, finanční arbitr zjistil, že Navrhovateli nemůže z titulu bezdůvodného obohacení nic přiznat.

Protože finanční arbitr nezjistil, že by pojištění sjednané Pojistnou smlouvou bylo ukončeno a Navrhovatel nebyl povinen hradit pojistné, dovodil právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku Nálezu.

3. Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel napadá výrok II. a III. Nálezu.

Navrhovatel se ztotožňuje se závěrem finančního arbitra, že ujednání Pojistné smlouvy o počátečních, správních a inkasních nákladech v čl. 1 bodu 3.1 a 3.2 Doplňkových pojistných podmínek a ujednání o rizikovém pojistném v čl. 1 bodu 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek jsou neurčitá a tudíž neplatná. Navrhovatel se však neztotožňuje se závěrem finančního arbitra, že Pojistná smlouva je pro neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném neplatná jako celek. Navrhovatel argumentuje, že neplatná ujednání jsou oddělitelná od zbytku Pojistné smlouvy, protože vzájemná práva a povinnosti smluvních stran zůstanou nedotčena, když Navrhovatel bude mít stále povinnost platit sjednané pojistné a Instituce bude mít povinnost v případě pojistné události vyplatit oprávněné osobě pojistné plnění. Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr upřednostnil ekonomický zájem Instituce před zájmem Navrhovatele.

Navrhovatel argumentuje, že si s Institucí v Pojistné smlouvě jednoznačně dohodli, že 100 % pojistného bude alokováno do kapitálové hodnoty negarantované tvořené podílovými jednotkami fondů. Navrhovatel odkazuje na pojistné podmínky, ze kterých vyplývá, že o poplatky a náklady je snižována pouze kapitálová hodnota s garantovanou technickou úrokovou mírou, Pojistná smlouva tedy neumožňovala účtování správních, počátečních nebo inkasních nákladů ani rizikového pojistného, proto Instituce již při uzavření Pojistné smlouvy musela ekonomickou nevýhodnost Pojistné smlouvy znát.

Navrhovatel namítá neúplnost skutkových zjištění, když se finanční arbitr nezabýval poplatky za správu portfolia včetně administrativního poplatku, poplatku za evidenci podílových jednotek a jinými srážkami ve smyslu čl. 1 bodu 9.2.13 a 9.2.14 Doplňkových pojistných podmínek.

Navrhovatel namítá zásadní rozpor mezi obsahem Pojistné smlouvy a vůlí Instituce, kdy písemné znění Pojistné smlouvy neumožňuje Instituci účtovat náklady a rizikové pojistné, ačkoliv tak od počátku trvání Pojistné smlouvy činila. Navrhovatel s ohledem na toto faktické jednání Instituce usuzuje, že Instituce neuzavřela Pojistnou smlouvu s vážnou vůlí způsobit právní účinky Pojistnou smlouvou předvídané. Podle Navrhovatele je však nutné neoddělitelnost ustanovení o nákladech, poplatcích a rizikovém pojistném posuzovat podle zásady favor negotii a upřednostnit výklad zachovávající ostatní části Pojistné smlouvy v platnosti.

Navrhovatel namítá, že se finanční arbitr nevypořádal s tvrzeními Navrhovatele o vadách předmluvní fáze, zejm. s neseznámením s poplatkovou strukturou a mylným informováním o spořicím charakteru Pojistné smlouvy. V této souvislosti Navrhovatel odkazuje na rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 8. 3. 2018, sp. zn. 25 Cdo 430/2017-190, ve kterém soud shledal pojistnou smlouvu absolutně neplatnou pro rozpor s § 4 odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně spotřebitele“). Navrhovatel tvrdí, že závěry z rozhodnutí Městského soudu jsou aplikovatelné i na posouzení Pojistné smlouvy, zejména v části zkoumání předmluvní fáze uzavírání Pojistné smlouvy, a z důvodu použití nekalých obchodních praktik je nutno na Pojistnou smlouvu hledět jako na absolutně neplatnou pro rozpor se zákonem.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nezjistil dostatečně skutkový stav, když nezjistil stav zaplaceného pojistného ke dni vydání Nálezu. Navrhovatel argumentuje, že finanční arbitr je povinen rozhodovat na základě skutkového a právního stavu platného v době vydání

rozhodnutí. Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr si tak měl vyžádat primárně po Instituci předložení aktuálního přehledu plateb pojistného.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr provedl zúčtování vzájemných peněžitých plnění v rozporu s § 457 starého občanského zákoníku, že zohlednil námitku promlčení rozpornou s dobrými mravy a že pochybil, když nepřipustil aplikaci desetileté promlčecí doby z důvodu úmyslného jednání Instituce.

Navrhovatel vznáší námitku promlčení vůči nárokům Instituce z Pojistné smlouvy, zejm. k nároku na vrácení mimořádného výběru ve výši 144.329 Kč a argumentuje, že Instituce nárok na vrácení této částky v řízení nevznesla, tudíž se jí nezastavil běh promlčecí doby a nárok na vrácení této částky je již promlčen.

Úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele dovozuje Navrhovatel z rozporu obsahu Pojistné smlouvy s vůlí Instituce, která nikdy nezamýšlela poskytnout Navrhovateli plnění v rozsahu sjednaném Pojistnou smlouvou, a z vědomého nesjednání výše nákladů, poplatků a rizikového pojistného v Pojistné smlouvě. Navrhovatel tvrdí, že Instituce nejpozději od zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012, publikovaném dne 14. 5. 2012 (dále jen „Úřední sdělení České národní banky“) věděla, že Pojistnou smlouvu uzavřela s Navrhovatelem v rozporu se zákonem, když neposkytla informace o struktuře pojistného a o veškerých nákladech spojených se vznikem a správou pojištění, svým jednáním tak projevila vůli, že je s přijímáním bezdůvodného obohacení srozuměna.

Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr nesprávně interpretoval rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, když nejprve aplikoval námitku promlčení a teprve následně zúčtoval vzájemně poskytnutá plnění. Navrhovatel argumentuje tím, že pohledávky se vypořádávají k okamžiku jejich vzniku, tedy k okamžiku, kdy nemohou být promlčené. Zúčtováním plnění Navrhovatele ve výši 310.000 Kč s plněním Instituce ve výši 144.329 Kč by finanční arbitr musel dojít k saldu ve výši 165.671 Kč, které je bezdůvodným obohacením na straně Instituce a teprve v tomto okamžiku mohl finanční arbitr posuzovat oprávněnost námitky promlčení vznesené Institucí. Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr nezohlednil specifickou úpravu vypořádání vzájemných plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy podle § 457 starého občanského zákoníku a nesprávně aplikuje § 451 starého občanského zákoníku, který nezakládá vzájemnou podmíněnost pohledávek. Navrhovatel v této souvislosti odkazuje na stanovisko ■ v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 383/05.

Navrhovatel argumentuje, že námitku promlčení vznesla Instituce v rozporu s dobrými mravy a odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1003/2014, a na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 329/2010. Navrhovatel současně rozporuje i závěr finančního arbitra, že k promlčení nároku Navrhovatele nedošlo vinou Instituce. Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nezohlednil důvody neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající výlučně na straně Instituce a rovněž nezohlednil okolnosti, za nichž Pojistnou smlouvu strany uzavřely, tedy nerovné postavení Navrhovatele jako spotřebitele vůči Instituci a časovou asymetrii plnění z Pojistné smlouvy, z níž profituje výlučně Instituce, která neplatnost způsobila. Podle Navrhovatele Instituce vznáší námitku promlčení vůči plnění, které jí v případě platnosti Pojistné smlouvy nemělo připadnout, protože Navrhovatel alokoval celé pojistné do kapitálové hodnoty negarantované tvořené podílovými jednotkami vnitřních fondů, a proto připuštěním námitky promlčení Instituce získá více, než by získala v případě platnosti Pojistné smlouvy. Finanční arbitr nezohlednil rovněž zásadu poctivosti zakotvenou v § 6 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a skutečnost, že promlčecí doba podle § 107 starého občanského zákoníku uplynula ve vztahu k části nároku v okamžiku, kdy se Navrhovatel cítil být plně vázán Pojistnou smlouvou.

Navrhovatel namítá, že se Instituce institutu promlčení nedovolává v dobré víře, když při uzavírání Pojistné smlouvy si musela být vědoma, že nesjednání nákladů, poplatků a rizikového pojistného může vést k neplatnosti Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr zamítnul návrh Navrhovatele na zaplacení zákonného úroku z prodlení, aniž by jej odůvodnil, čímž učinil Nález zmatečný.

Navrhovatel tak ze všech uvedených důvodů požaduje, aby finanční arbitr zrušil výrok II. a III. Nálezu a výrok II. Nálezu změnil tak, že Instituce je povinna Navrhovateli zaplatit do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí částku 165.671 Kč a dále úrok z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 123.671 Kč ode dne 24. 8. 2016 (tj. ode dne marného uplynutí lhůty k plnění podle výzvy Navrhovatele Instituci ze dne 21. 7. 2016) do zaplacení, z částky 34.000 Kč od 14. 12. 2017 do zaplacení a z částky 8.000 Kč od 18. 4. 2018 do zaplacení.

4. Námítky Instituce proti Nálezu

Námítky Instituce směřují proti výrokům I. a IV. Nálezu.

Instituce argumentuje, že zjištění a závěry finančního arbitra, které dovedl v Nálezu, odporují právním předpisům a ustálené judikatuře; rozhodnutí finančního arbitra učiněné v Nálezu spočívá na nesprávném právním posouzení věci; finanční arbitr v Nálezu dospěl ke zcela nesprávným skutkovým závěrům, v Nálezu vyvstává výrazný rozpor mezi poskytnutými důkazy a závěry finančního arbitra; výrok Nálezu obsahuje údaje, které ho činí nevykonatelným; Nález je vnitřně rozporný a neodůvodněný, čímž je do značné míry nepřezkoumatelný.

Instituce namítá, že předpokladem určitosti právního jednání je označení jeho předmětu takovým způsobem, aby byl nezaměnitelně rozpoznatelný od předmětů jiných. Právní úkon nelze považovat za neurčitý jenom proto, že neobsahuje náležitost, kterou obsahovat nemusí, tedy která není právním předpisem stanovena nebo účastníky sjednána jako nezbytná obsahová část právního úkonu. Nejen, že právní úprava nevyžaduje uvádět jednotlivé finanční výše plnění či protiplnění přesnou částkou - číslem, ale dokonce tak činí záměrně a ze zcela jednoznačných a správných důvodů. V mnoha případech účastníci právních vztahů totiž nechtějí stanovit či sjednávat přesné částky – výše nákladů či plnění, ale tyto chtějí stanovit pouze způsobem, jak se vypočtou nebo určí, jako např., že: (a) plnění bude v rozsahu vzniklé škody – např. u pojistných smluv vůči vzniku škody, (b) budou nahrazeny veškeré účelně vynaložené náklady druhé smluvní strany, (c) plnění bude určeno jako průměr nějakých ekonomických ukazatelů – např. u investičních smluv, (d) plnění či náklady budou upravovány, resp. indexovány o inflaci – např. u většiny smluv s delším předpokládaným horizontem jejich platnosti, (e) protiplnění bude navázáno na tržní okolnosti, které nastanou v budoucnu – např. u klouzavých úvěrových smluv, kdy úrok je navázán na pohyblivou sazbu, např. PRIBOR + 5%.

Instituce namítá, že žádný právní předpis ani v době uzavření Pojistné smlouvy ani aktuálně nevyžaduje, aby veškeré právní vztahy byly uniformní, tj. aby nemohlo docházet k individualizaci podmínek, aby např. pojišťovna nemohla spočítat výši svého rizika či výši svých nákladů s ohledem na individuální parametry svého zákazníka. Naopak pojišťovnictví jako takové je postaveno na ohodnocení a zvážení rizik konkrétního případu. Je tedy zcela absurdní požadovat, aby pojišťovna stanovila stejné parametry pro všechny své klienty a zákazníky (bez ohledu např. na objem motoru automobilu a jeho stáří u havarijního pojištění či stáří klienta a jeho zdravotní stav u životního pojištění). Pojišťovny, včetně Instituce, nesmí mezi svými klienty a zákazníky diskriminovat, což ovšem nelze zaměňovat s požadavkem na uniformitu.

Instituce argumentuje, že produkt investičního životního pojištění je svojí logikou a nastavením postaven právě na individualizaci – je zcela specifické, jak velké je riziko

vzniku pojistné události (s ohledem na specifika pojištěného), je zcela specifické, jaké je riziko a výnos investiční složky (s ohledem na rozhodnutí pojistníka jaký bude mix, do kterého se bude investovat), je zcela specifické, jaká je výše pojistného (s ohledem na výše uvedené i na rozsah prostředků, které klient na daný produkt alokuje), jakož je i s ohledem na výše uvedené zcela zřejmé, že náklady (ať již počáteční, správní nebo inkasní) spojené s jednotlivými případy, resp. pojistkami jsou různé. Individualizace pojistného vztahu každého konkrétního zákazníka ze strany Instituce, kterou předvidá i zákon č. 37/2004 Sb. o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“) přitom vylučuje, aby byly počáteční a správní náklady, složka rizikového pojistného nebo výše plnění (odkupného) stanovovány pro každého stejnou fixní částkou a předem. Proto počáteční a správní náklady, rizikové pojistné i pojistné plnění (odkupné) Instituce kalkuluje s přihlédnutím k individuálním parametrům případu podle pojistně technických zásad Instituce. S obdobným způsobem určení přitom počítá sám zákon o pojistné smlouvě při definici odkupného. V § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě stanoví, že odkupným se rozumí část nespotřebovaného pojistného ukládaná pojistitelem jako technická rezerva vypočtená pojistně matematickými metodami k datu zániku pojištění.

Instituce tvrdí, že součástí pojistného jsou přirozeně i náklady související s Pojistnou smlouvou, jejichž existence vyplývá z Všeobecných pojistných podmínek i Doplnkových pojistných podmínek. Náklady jsou zahrnuty ve výši pojistného stanoveného podle pojistně technických zásad takovým způsobem, aby jejich výše umožňovala Instituci splnit své závazky obsažené v Pojistné smlouvě. Instituce argumentuje, že konkrétní částky (náklady) pojištění vychází z interního nastavení pojistně matematických zásad pojistitele, přičemž v době uzavření Pojistné smlouvy Instituci nevyplývala povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat.

Instituce tvrdí, že Navrhovatel svým podpisem na Pojistné smlouvě potvrdil, že mu byly předány jak Všeobecné pojistné podmínky a Doplnkové pojistné podmínky a že se s jejich obsahem seznámil. Navrhovateli tak byla existence počátečních a správních nákladů známa již od počátku a Navrhovatel měl dostatečné informace o nákladovosti produktu.

Instituce tvrdí, že Navrhovatel měl možnost, pokud by naznal, že informace, které dostal od zprostředkovatele či přímo od Instituce, pro něj nejsou dostatečné, neobjasňují mu relevantně způsob a výši výpočtu počátečních a správních nákladů spojených s Pojistnou smlouvou, příp. další ujednání a parametry sjednaného produktu, buď se zprostředkovatele nebo přímo Instituce dotázat nebo rovnou využít výpovědi Pojistné smlouvy do 2 měsíců od sjednání či se dovolat relativní neplatnosti právního úkonu, což však neučinil.

Instituce argumentuje, že ujednání o strhávání počátečních a správních nákladů podle čl. 1 bod 3 Doplnkových pojistných podmínek je dostatečně určité a není žádného důvodu je považovat za neplatné. Instituce rovněž poukazuje na skutečnost, že se Instituce a Navrhovatel Pojistnou smlouvou několik let řídili, což dokládá, že považovali její ustanovení za určité a srozumitelně sjednaná.

K rizikovému pojistnému Instituce odkazuje na § 66 odst. 2 písm. g) zákona o pojistné smlouvě, podle něhož musí být zájemci před uzavřením pojistné smlouvy týkající se pojištění osob oznámena informace o výši pojistného za každé sjednané soukromé pojištění včetně doplňkového soukromého pojištění, pokud bylo požadováno. Instituce dále odkazuje na čl. 2 odst. 3 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina základních práv a svobod“) a čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Instituce argumentuje, že jí zákon ukládá povinnost seznámit pojistníka s výší pojistného ke každému jednotlivému pojištění, nikoli povinnost dalšího rozčlenění tohoto pojistného.

Stejně jako např. v případě pojištění stavby sjednaného pro případ působení několika různých pojistných nebezpečí, není v rámci pojistného za toto pojištění dále strukturováno, která část pojistného se vztahuje k pojištění stavby pro případ toho kterého životního pojištění (požár, povodeň), není Instituce tak povinna činit ani u životního pojištění. Pro pojistníka/pojištěného je totiž podstatná právě ta informace, jakou celkovou částku pojistného bude hradit, resp. jaká částka z celkového pojistného se vztahuje k jednotlivému samostatně sjednávanému pojištění. V případě pojistného u životního pojištění, pro které je charakteristickým rysem jeho dlouhodobost, by navíc taková informace, uvedená při sjednávání pojištění, neměla pro klienta ani dostatečnou vypovídací hodnotu ve vztahu k dalšímu vývoji životního pojištění. Výše pojistného v životním pojištění závisí na parametrech pojištění, jaké jsou např. vstupní věk pojištěného, sjednaná pojistná doba a sjednaná pojistná částka a výše rizikového pojistného za pojištění pro případ smrti se mění v závislosti na věku pojištěného (každý pojistný rok).

Instituce argumentuje, že klient hradí běžné pojistné za životní pojištění stále ve stejné výši, jeho rozklad (na sjednaná životní pojištění, tj. rizikové pojistné, na investice, na úhradu/splácení počátečních a správních nákladů) v životním pojištění se s průběhem doby trvání pojištění a se zvyšujícím se věkem pojištěného mění v tom směru, že ta část pojistného, která je určena na rizikové pojistné, se zvyšuje. Při úhradě běžného pojistného se došlá platba rozdělí na část ostatních pojištění (úrazové pojištění, pojištění pro případ nemoci sjednané s ČP zdraví, případně pojištění asistenčních služeb) včetně nákladů a část na pokrytí životních pojištění včetně nákladů a část k investování. Část pojistného na pokrytí životních pojištění včetně nákladů se připíše do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, ze které pak Instituce strhává měsíční srážky za jednotlivá životní pojištění, správní náklady a splátky na umoření počátečních nákladů. Počáteční náklady jsou do výše pojistného rozloženy rovnoměrně na celou délku pojištění. K jejich úhradě dochází po dobu prvních tří let. Rozdíl mezi částkou kalkulovanou v pojistném a skutečně uhrazenou částkou se promítne do kapitálové hodnoty pojištění. Část pojistného, která není spotřebována na sjednaná pojištění (rizika) nebo tvorbu kapitálové hodnoty garantované tvoří pojistné k investování. To se investuje podle zvoleného alokačního poměru. To má samozřejmě vliv i na tu část pojistného, která je použita k tvorbě kapitálové hodnoty, jejíž výše se logicky taktéž mění, a to vždy v rámci stále stejného vysokého běžného pojistného za životní pojištění. Tyto změny nejsou komunikovány obecně číselně ve smluvní dokumentaci, jelikož jsou specifické pro každou pojistnou smlouvu. Podoba vývoje pojištění a odkupného je tedy zobrazována ve sjednávacím nástroji pro pojistné smlouvy produktů životního pojištění (JOS/Wepos). Právě proto, aby pojistník obdržel aktuální informaci o stavu svého pojištění, zakládá mu § 58 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě právo kdykoliv během trvání soukromého pojištění požadovat po pojistiteli sdělení o tom, kolik by činila výše odkupného. Stejně jako na výši nákladů spojených s Pojistnou smlouvou, se mohl Navrhovatel kdykoliv dotázat i na odkupné a aktuální stav kapitálové hodnoty.

Instituce odmítá závěr finančního arbitra ohledně odkupného, protože způsob výpočtu odkupného je stanoven v § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě. Z žádných dalších zákonných ustanovení nevyplývá, že je Instituce povinna s Navrhovatelem soukromoprávně sjednat, jak Instituce výši odkupného vypočte. Způsob určení výše odkupného patří mezi informace, které musí být zájemci o pojištění oznámeny před uzavřením pojistné smlouvy (§ 66 odst. 2 písm. f) zákona o pojistné smlouvě). Tato informace je uvedena v čl. 1 bodu 8 odst. 3 *Informace o pojištění* Doplnkových pojistných podmínek a v čl. 8 *Odkupné* Všeobecných pojistných podmínek. Instituce navíc kdykoli, na žádost klienta, tento výpočet ke konkrétnímu datu provede tak, aby klient měl tuto informaci pro případ, že by chtěl pojistnou smlouvu vypovědět.

Instituce se neztotožňuje ani se závěrem finančního arbitra, podle kterého jsou ujednání o alokaci pojistného neurčitá a tedy neplatná, protože tato ujednání je nutné vykládat

v souvislosti s ostatními ujednáními Doplňkových pojistných podmínek, zejména pak jejich bodem 2.5. a 2.6. Primárním účelem pojištění je totiž poskytnutí pojistné ochrany, tedy vyplacení pojistného plnění v případě pojistné události, a proto je nutné část běžného pojistného umístit tak, aby Instituce byla trvale schopna dostát svým závazkům spojeným s konkrétní pojistnou smlouvou, tedy do kapitálové hodnoty garantované, u níž nedochází k výkyvům z důvodů ceny podílových jednotek. Pojistné na krytí rizik (vypočítané jako postačitelné pojistné ve stejné výši po celou dobu pojištění) je alokováno do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, ze které se následně strhává rizikové pojistné. Rozdíl mezi postačitelným pojistným a rizikovým pojistným (typicky na začátku pojištění) vytváří matematickou rezervu, která se však následně spotřebuje, protože postačitelné pojistné později začne být nižší než rizikové pojistné. Takto Instituce garantuje, že bude mít vždy dostatek prostředků na poskytnutí pojistného plnění. Pojistné určené na investice je naopak alokováno Navrhovatelem do zvoleného fondu. Ke snížení kapitálové hodnoty o rizikové pojistné, počáteční a správní náklady a zvýšení kapitálové hodnoty o zaplacené pojistné v jednom zúčtovacím období Instituce argumentuje, že se jedná o pohyb finančních hodnot v časovém úseku. Vzhledem k tomu, že od běžného pojistného jsou nejprve odečítány závazky související s pojištěním, je možné považovat za část určenou k investování až zbývající část běžného pojistného, nemůže dojít k situaci, že by bylo pojistné alokováno v rozporu s vůlí Navrhovatele a naopak Navrhovatel nemůže sjednat takovou alokaci běžného pojistného, která by znemožňovala Instituci dostát svým závazkům. Instituce tak po celou dobu trvání pojistného vztahu postupovala v souladu s pojistnými podmínkami, přičemž nebyla povinna sdělovat Navrhovateli konkrétní procento běžného pojistného, které je alokováno do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, a proto nesjednání tohoto konkrétního procenta nemůže způsobit neurčitost a neplatnost čl. 1 bodu 10.1. Doplňkových pojistných podmínek.

Instituce finančnímu arbitrovi vytýká, že se nepokusil o výklad Pojistné smlouvy. Instituce nesouhlasí se závěry finančního arbitra o neplatnosti a neoddělitelnosti ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a o alokaci pojistného. Instituce odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 1122/2010 a sp. zn. 29 Odo 573/2005, ve kterých soud judikoval, že je nezbytné úkon vykládat a pouze pokud nelze dospět výkladem k obsahu vůle, lze takový úkon posoudit jako neurčitý.

Instituce argumentuje, že z textu Pojistné smlouvy včetně Všeobecných pojistných podmínek a Doplňkových pojistných podmínek vyplývá, že Navrhovatel chtěl vstoupit do smluvního vztahu s Institucí a projevil vůli k úhradě nákladů se sjednaným způsobem výpočtu. Pojistné technické zásady v době uzavření Pojistné smlouvy objektivně existovaly a s odkazem na ně je smluvní strany učinily součástí jejich ujednání (součástí Pojistné smlouvy). Pro požadavek finančního arbitra, aby veškeré podrobnosti smluvního vztahu byly do posledního detailu specifikovány v samotné Pojistné smlouvě, není opora v zákoně ani jinde.

Instituce argumentuje, že smlouvy mají být primárně vykládány jako platné. To je potvrzeno i soudní praxí, která vychází ze zásady pacta sunt servanda, a proto i případný výklad smluv v pochybnostech má a priori směřovat k zachování platnosti smlouvy v případě, kdy jsou možné výklady pozitivní i negativní. Instituce odkazuje na judikaturu Ústavního soudu k otázce neurčitosti smluv a principu autonomie smluvních stran.

Instituce tvrdí, že konstatování absolutní neplatnosti, ať celkové či částečné, je proto třeba považovat za krajní řešení, představují významný negativní zásah do ochrany smluvních vztahů. Vždy je přitom třeba zkoumat skutečnou vůli účastníků smluvního vztahu, která má prioritu před formálním projevem této vůle. Skutečná vůle stran je v daném případě jednoznačná. Obě strany chtěly vstoupit do smluvního pojistného vztahu a dospěly ke shodě ohledně jeho esenciálních náležitostí. Instituce finančnímu arbitrovi vytýká, že se dopustil negativního výkladu.

Instituce nesouhlasí s argumentací finančního arbitra o naléhavém právním zájmu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy. Instituce tvrdí, že Navrhovatel se ve svém návrhu vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy nedomáhal a ani netvrdil naléhavý právní zájem na určení neplatnosti. Instituce v tomto spatřuje porušení zásady rovnosti účastníků řízení ze strany finančního arbitra. I kdyby se Navrhovatel domáhal neplatnosti Pojistné smlouvy, má povinnost též právní zájem tvrdit a prokázat. Instituce považuje otázku neplatnosti Pojistné smlouvy za předběžnou.

Instituce nesouhlasí s uložením sankce podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, neboť návrh Navrhovatele finanční arbitr v celém rozsahu zamítl a návrh na určení neplatnosti Navrhovatel nepodal.

5. Vyjádření Navrhovatele k Námitkám Instituce

Navrhovatel nesouhlasí s argumentací Instituce, že existence počátečních správních nákladů byla známá již od počátku a že Navrhovatel měl dostatečné informace o nákladovosti produktu. Navrhovatel namítá, že poplatky a náklady musí být transparentně a jednoznačně sjednány v Pojistné smlouvě i s přihlédnutím k individuálnímu nastavení jednotlivých pojistných smluv. Navrhovatel opakuje svá tvrzení uváděná v Námitkách Navrhovatele o rozporu vůle Instituce s obsahem Pojistné smlouvy, o alokaci 100 % pojistného do kapitálové hodnoty negarantované, o vědomosti instituce o důvodech neplatnosti Pojistné smlouvy, o aplikaci desetileté promlčecí doby.

Navrhovatel namítá, že prioritní výklad Pojistné smlouvy není možný, neboť Pojistná smlouva je neplatná pro rozpor se zákonem o ochraně spotřebitele a pro rozpor mezi písemně vyjádřeným obsahem Pojistné smlouvy a vůlí Instituce.

Navrhovatel odmítá námitku Instituce, že finanční arbitr rozhodl o neplatnosti Pojistné smlouvy bez návrhu a odkazuje na návrh na zahájení řízení ze dne 13. 10. 2016.

6. Vyjádření Instituce k Námitkám Navrhovatele

Instituce nesouhlasí s námitkou Navrhovatele, že finanční arbitr nedostatečně zjistil skutkový stav, když nezjistil stav zaplaceného pojistného ke dni vydání Nálezu. Instituce tvrdí, že i kdyby finanční arbitr připočetl částku 8.000 Kč uváděnou Navrhovatelem, nemělo by to na rozhodnutí žádný vliv, neboť nárok Navrhovatele by zůstal stále v nižší částce než nárok Instituce vůči Navrhovateli z neplatné Pojistné smlouvy.

Instituce dále nesouhlasí s námitkou Navrhovatele o nesprávnosti postupu finančního arbitra při aplikaci námitky promlčení v režimu § 457 starého občanského zákoníku. Instituce považuje za nesprávnou argumentaci Navrhovatele, že Instituce svůj nárok na vrácení mimořádného výběru v řízení neuplatnila a tvrdí, že vzájemný nárok Instituce je předmětem řízení od počátku. Instituce poukazuje na specifikum řízení před finančním arbitrem, kdy ani vzájemný nárok uplatnit nemůže.

Instituce dále nesouhlasí s argumentací Navrhovatele uvedenou v Námitkách Navrhovatele týkající se úmyslného bezdůvodného obohacení ze strany Instituce, když je přesvědčena, že všechny pojistné smlouvy, které s klienty uzavírá, jsou platné a plní své závazky z nich vyplývající.

Instituce opakuje, že námitka promlčení, kterou vznesla, není v rozporu s dobrými mravy. Instituce tvrdí, že nenastaly natolik výjimečné okolnosti v natolik výjimečné intenzitě, aby bylo možné odepřít Instituci uplatnění námitky promlčení. Instituce rovněž odmítá, že by jakkoli znemožnila Navrhovateli uplatnit jeho nároky v době před jejich promlčením a promlčecí doba Navrhovatelových nároků tak uplynula vinou nečinnosti samotného Navrhovatele.

Rozpor s dobrými mravy nelze podle Instituce spatřovat ani v tom, že se plnění účastníků promlčují k různým datům.

7. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nálezu potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám Navrhovatele, které vznesl již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložil je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele a Instituce současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 30. 3. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti žádostem o prodloužení lhůty ze strany Instituce a průběžnému doplňování argumentace ze strany Navrhovatele je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi

relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

7.1 Neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Finanční arbitr nevyložil ani nedovodil, že počáteční, správní náklady a rizikové pojistné musí být vyjádřeny přesnou částkou, ale vyložil, že s přihlédnutím k zákonnému požadavku určitosti musí být náklady upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. 10 % ročního pojistného nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná atd.

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit.“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplnkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože čl. 1 bod 3.1, 3.2, 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek odkazují na pojistně technické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplnkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání čl. 1 bodu 3.1, 3.2, 1.6 a 1.7 jsou proto ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně technických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplnkové pojistné podmínky samy nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. K argumentaci Instituce pojištěním stavby, kde též není pojistné rozloženo na platby za různá pojistná rizika, finanční arbitr poukazuje na skutečnost, že je nutné rozlišovat mezi pojištěním, které je rezervotvorné a pojištěním, které není rezervotvorné. Pojištění stavby není pojištěním rezervotvorným, tj. při výpovědi tohoto pojištění, pojišťovna nevyplácí žádné odkupné, neboť celé pojistné je spotřebováno na krytí rizik a poplatky. Naproti tomu Pojistná smlouva je pojištěním rezervotvorným, tj. pojišťovna nespotebovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu resp. kapitálovou hodnotu Pojistné smlouvy, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poníženu o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení Pojistné smlouvy. Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného a poplatků (nákladů) má podstatný vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy není ujednání o strhávání nákladů nebo rizikového pojistného žádným minoritním ujednáním, jak Instituce argumentuje, ale je ujednáním zásadním, pro nějž není požadavek na určité sjednání nepřiměřený.

Finanční arbitr souhlasí s Institucí, že každá pojistná smlouva o životním pojištění má svůj individuální charakter daný pojistným produktem, výší pojistného, frekvencí placení pojistného, výší pojistné částky pro smrt, případnými dalšími úrazovými připojištění, nicméně tato individualizace nespočívá v tom, že pojistník má s Institucí možnost si individuálně dohodnout výši nákladů a rizikového pojistného, ale v tom, že Instituce podle parametrů

pojistné smlouvy a podle své metodiky (pojistně matematických metod) vypočte výši nákladů a rizikového pojistného.

Finanční arbitr je přesvědčen, že odkazují-li ujednání Doplnkových pojistných podmínek na dokument (pojistně technické zásady) obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instituce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instituce Navrhovatele před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Skutečnost, že se rizikové pojistné na smrt v čase mění, nevylučuje možnost přesného sjednání výše rizikového pojistného na jednotlivé roky, např. tabulkou s rozepsanou výší rizikového pojistného v jednotlivých letech podle věku pojistníka.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 1 bodu 1.6, 1.7, 3.1 a 3.2 Doplnkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

7.2 Neplatnost ujednání o odkupném

Ustanovení § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě nenahrazuje z hlediska požadavku určitosti povinnost účastníků Pojistné smlouvy si určitě sjednat způsob určení výše odkupného. Určitý způsob sjednání je takový způsob, podle kterého si v každém smluvním okamžiku může každá ze smluvních stran vypočítat výši odkupného tj. Instituce i Navrhovatel (má-li k dispozici určitá nezbytná vstupní data např. kapitálovou hodnotu).

Ujednání o odkupném není nic jiného než způsob vypořádání práv a povinností z Pojistné smlouvy při jejím zániku. Finanční arbitr tedy nepovažuje požadavek na určité sjednání způsobu, jak se při zániku vypořádají práva a povinnosti stran, za nepřiměřený.

Neuvedení způsobu výpočtu odkupného vede k tomu, že ani finanční arbitr není schopen jakkoliv spočítat, natož posoudit, zda Instituce spočítala hodnotu odkupného správně či zda učinila případnou chybu ve výpočtu.

Finanční arbitr plně odkazuje na argumentaci o neurčitosti ujednání o odkupném uvedenou v části 5.5.3 Nálezu.

7.3 Částečná neplatnost Pojistné smlouvy versus neplatnost Pojistné smlouvy jako celku

Ačkoliv návrh Navrhovatele původně směřoval na neplatnost celé Pojistné smlouvy, Navrhovatel postupně svůj návrh poněkud nekonzistentně opouští a ve svém vyjádření ze dne 6. 10. 2017 se již spíše domáhá vyslovení částečné neplatnosti Pojistné smlouvy, když argumentuje zásadou pozitivního výkladu Pojistné smlouvy. V Námitkách Navrhovatele Navrhovatel osciluje mezi celkovou neplatností Pojistné smlouvy, ať už pro vady smluvní dokumentace, chybějící vážnost vůle Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu a vady předsmluvní fáze, a mezi částečnou neplatností pro neurčitost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném.

Finanční arbitr již v Nálezu (zejm. v části 5.5.6. Nálezu) řádně odůvodnil, z jakých důvodů nejsou neplatná ujednání o počátečních, správních nákladech a rizikovém pojistném oddělitelná od ostatních ujednání Pojistné smlouvy. Finanční arbitr nemohl z ničeho dovodit, že nebylo smluvní vůlí Instituce strhávat si náklady podle pojistně technických zásad a že pro ni toto ujednání nebylo klíčové.

Navrhovatel tak zcela ignoruje, že skutečnost, zda je jednotlivé ustanovení oddělitelné od ostatních, se musí posuzovat s ohledem na vůli obou smluvních stran a nikoliv pouze

s ohledem na vůli jedné strany (např. vůli Navrhovatele), neboť smlouva je výsledkem souhlasného projevu obou stran (akceptací návrhu). Z čl. 1 bodu 3.1 a z čl. 1 bodu 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek jednoznačně vyplývá vůle Instituce, jako pojistitele, účtovat si počáteční a správní náklady a rizikové pojistné za službu, kterou Navrhovateli jako pojistníkovi (pojištěnému) poskytuje (což podle svého vyjádření také činila). V případě, že by ustanovení o nákladech a rizikovém pojistném (jejichž neplatnost pro neurčitost stanovení jejich výše shledal finanční arbitr v Nálezu) byla oddělitelná od zbytku Pojistné smlouvy, poskytovala by Instituce pojišťovací činnost zadarmo, přičemž úmysl Instituce poskytovat Navrhovateli pojištění bezúplatně z čl. 1 bodu 3.1 a z čl. 1 bodu 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek nevyplývá. Z uvedených ustanovení naopak vyplývá, že Instituce, jako pojistitel, vyjádřila vůli strhávat si z kapitálové hodnoty pojištění počáteční a správní náklady a rizikové pojistné, s čímž Navrhovatel podpisem Pojistné smlouvy vyslovil souhlas.

Pokud jde o námitku Navrhovatele, že Instituce při uzavírání Pojistné smlouvy věděla o ekonomické nevýhodnosti Pojistné smlouvy, a to vzhledem k alokaci běžného pojistného v rozsahu 100 % do kapitálové hodnoty negarantované, ze které nemohou být hrazeny žádné náklady a poplatky, finanční arbitr argumentuje, že takový výklad z Pojistné smlouvy nevyplývá. Je pravda, že výkladem z Pojistné smlouvy vyplývá, že 100 % pojistného bylo alokováno do této kapitálové hodnoty, nicméně vůli Instituce toto zcela zřejmě nebylo. Podle Doplňkových pojistných podmínek alokuje Navrhovatel do fondů jen část pojistného, která zbyde po odečtení všech nákladů na Pojistnou smlouvu. Nelze tedy dovodit, že Instituce uzavřením Pojistné smlouvy nesledovala svůj ekonomický zájem.

Finanční arbitr nerozporuje, že vyslovení absolutní neplatnosti, při které dochází k omezení autonomie vůle, by mělo sloužit jako ultima ratio. Finanční arbitr rovněž nerozporuje jednu ze základních zásad soukromého práva o přednosti výkladu právního úkonu, který zachová jeho platnost (např. závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. II. ÚS 3381/10). Finanční arbitr nicméně trvá na svém závěru, že Pojistná smlouva trpí zásadními vadami, které není možné zhojit ani výkladem, proto musí konstatovat, že napadená ujednání Pojistné smlouvy, resp. Všeobecných a Doplňkových pojistných podmínek jsou ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku pro neurčitost neplatná. Finanční arbitr v Nálezu v rámci posouzení oddělitelnosti neplatných ujednání Pojistné smlouvy rovněž zohlednil vůli stran sporu, když dovodil, že Instituce by bez těchto ujednání Pojistnou smlouvu neuzavřela, protože pro ni představují podstatnou složku vlastní ekonomické činnosti.

Finanční arbitr tedy trvá na svém závěru učiněném v Nálezu o neoddělitelnosti ujednání o nákladech a rizikovém pojistném a neplatnosti Pojistné smlouvy jako celku.

Pokud Navrhovatel souhlasí (což vzhledem ke vzájemně odporujícím si tvrzením Navrhovatele v námitkovém řízení není úplně zřejmé) se závěrem finančního arbitra o neplatnosti Pojistné smlouvy, ale nesouhlasí s důvody, kvůli kterým finanční arbitr shledal neplatnost Pojistné smlouvy (Navrhovatel např. v Námitkách Navrhovatele tvrdí, že na Pojistnou smlouvu je nutno nahlížet jako na absolutně neplatnou z důvodu užití nekalých obchodních praktik při jejím sjednání), jsou tyto námitky námitkami proti odůvodnění rozhodnutí finančního arbitra, a tedy podle § 82 odst. 1 správního řádu námitkami nepřipustnými.

Vzhledem k výše uvedenému již finanční arbitr považuje za rozporné se zásadou procesní ekonomie, aby se detailně vypořádával s argumentací Navrhovatele o vadách předsmluvní fáze, způsobenými porušením odborné péče a nekalými obchodními praktikami podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, když finanční arbitr dovodil absolutní neplatnost pro neurčitost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném a zjištění o průběhu předsmluvní fáze by nemělo žádný vliv na výrokovou část rozhodnutí.

Finanční arbitr v dané souvislosti odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 191/12 ve spojení s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010, ve kterém soud judikoval, že „[z]a nedůvodnou pak považuje dovolací soud námitku dovolatele, že se odvolací soud nevypořádal se závěrem soudu prvního stupně, že smlouva o půjčce je neplatná i podle ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Shledal-li totiž odvolací soud neplatnost smlouvy o půjčce z důvodů podle ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák. nebylo pro rozhodnutí ve věci potřebné, aby zkoumal, zda je neplatná i z jiného důvodu“ a dále též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 705/2001, ve kterém soud judikoval, že „Otázka právního posouzení skutkových zjištění, která soud učinil, je pouze věcí soudu, přičemž soud není vázán právními závěry, které z těchto skutkových zjištění učinil účastník řízení. Jestliže tedy soud dospěl k závěru tomu, že tvrzení žalované o neplatnosti smlouvy je důvodné, není již rozhodující, že shledal jiný důvod neplatnosti, než ke kterému dospěla žalovaná. Jinými slovy, jestliže soud prvního stupně ze skutkových zjištění o obsahu posuzované smlouvy dovodil, že těmto skutkovým zjištěním je třeba přiřadit jako důvod neplatnosti smlouvy neurčitost předmětu plnění, nikoli nemožnost plnění (jak kvalifikovala uvedená skutková tvrzení žalovaná), nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení z hlediska porušení zásady koncentrace řízení. Jak správně uvedl odvolací soud, právní závěry žalované nejsou pro posouzení jejích námitek rozhodné. Rozhodná jsou pouze její skutková tvrzení a tato tvrzení závěr, že je smlouva neplatná, obsahovala.“

7.4 Nezjištění skutkových okolností

7.4.1 Nezjištění přesné výše zaplaceného pojistného

K námitce Navrhovatele o nezjištění přesné výše zaplaceného pojistného finanční arbitr odkazuje, že důkazy by především měl předkládat ten účastník řízení, který se něčeho dovolává. Zákon o finančním arbitrovi neukládá, aby finanční arbitr vyžadoval doklady pouze po instituci a nikoliv po navrhovateli, naopak podle § 10 odst. 1 písm. d) zákona o finančním arbitrovi má návrh na zahájení řízení obsahovat důkazy, tj. zákon o finančním arbitrovi počítá s tím, že navrhovatel bude skutečnosti aktivně dokládat.

Finanční arbitr chápe procesní opatrnost Navrhovatele, který dále platí pojistné i do Pojistné smlouvy, o které je přesvědčen, že je neplatná, ale vzhledem k tomu, že toto je procesní rozhodnutí Navrhovatele, je třeba, aby Navrhovatel vzal na vědomí i jeho důsledky, tj. pokud Navrhovatel stále pojistné platí, je nezbytné, aby ho po každé platbě sám bez výzvy dokládal. Finančnímu arbitrovi není známa jakákoliv překážka bránící Navrhovateli, aby potvrzení o každé platbě pojistného finančnímu arbitrovi zaslal.

Finanční arbitr nemůže u rozhodování o výši bezdůvodného obohacení presumovat, že Navrhovatel platí pojistné, ale může pouze přiznat bezdůvodné obohacení, které bylo v řízení prokázáno. Samotná skutečnost, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou trvá, jakkoliv neprokazuje skutečnost, že Navrhovatel platí pojistné, neboť finanční arbitr z úřední činnosti ví, že pojistník nemusí platit pojistné mnoho měsíců, než dojde k zániku pojistné smlouvy pro neplacení, nebo se pojistník může s pojistitelem dohodnout na splátkovém kalendáři (tj. být v platbách pojistného v prodloužení, aniž by to bylo spojeno se zánikem pojistné smlouvy) nebo může pojistná smlouva přejít do redukce, tj. stavu, kdy pojistník není povinen platit pojistné.

Navrhovatel platí pojistné měsíčně, tj. není realizovatelné a ani v souladu se zásadou hospodárnosti řízení a proporcionality, aby finanční arbitr vyzýval na doložení každého zaplaceného pojistného buď Navrhovatele, nebo Instituce. Finanční arbitr zdůrazňuje, že podle § 12 odst. 6 zákona o finančním arbitrovi má Instituce 15 dnů na předložení podkladů k výzvě finančního arbitra a v odůvodněných případech si může požádat o prodloužení lhůty.

Finanční arbitr uzavírá, že rozhodl věcně správně, když přiznal Navrhovateli jen vydání bezdůvodného obohacení, které bylo prokázáno k datu vydání Nálezu. Finanční arbitr nepochybil ani tím, že nevyzval znovu na doložení zaplaceného pojistného, neboť je v zájmu Navrhovatele prokázat výši plateb pojistného.

Ustanovení § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi říká, že „[p]ři svém rozhodování vychází arbitr ze skutkového stavu věci“, není možný jiný výklad, než ten, že při svém rozhodování vychází arbitr z doloženého stavu věci.

7.4.2 K nezjištění přesné výše nákladů

K nedostatečně zjištěné výši strhávaných nákladů a poplatků finanční arbitr konstatuje, že výzvou ze dne 24. 11. 2016 požádal Instituci mj. o to, aby „popsala a doložila mechanismus a výši veškerých nákladů a poplatků.“ Instituce dne 25. 1. 2017 se k nákladům a poplatkům vyjádřila. V Námitkách Navrhovatele vyjádřil Navrhovatel svoje pochybnosti ke správnosti vyjádření Instituce o nákladech a poplatcích. Výše nákladů není v Pojistné smlouvě ani pojistných podmínkách stanovena a Pojistná smlouva je smlouvou o investičním životním pojištění, tj. kapitálová hodnota pojištění je ovlivněna mimo jiné výkyvy fondu, s ohledem na toto, je nesmírně obtížné ověřit, v jaké části si Instituce strhávala náklady. Bylo by rozporné se zásadou procesní ekonomie, aby finanční arbitr v Nálezu, kterým prohlásil absolutní neplatnost Pojistné smlouvy kvůli neurčitě sjednané poplatkové struktuře, dále zjišťoval, jaké všechny náklady byly účtovány a velmi složitě ověřoval jejich výši. Navíc ověření skutečnosti, zda Instituce sdělila všechny svoje stržené náklady a poplatky, by nijak meritorně neovlivnilo rozhodnutí. Finanční arbitr tedy uzavírá, že nepochybil, když neověřoval výši nákladů a poplatků sdělených Institucí.

7.5 Námitka promlčení nároků Navrhovatele

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavadaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení nebo že by vznesení námitky promlčení bylo šikanózním výkonem práva ze strany Instituce.

Finanční arbitr odkazuje na přílehlavé závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, konkrétně k získání úmyslného bezdůvodného obohacení, že je „nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána“.

Finanční arbitr v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu s Pojistnou smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

Instituce v dobré víře přijímala pojistné, neboť se domnívala, že přijímá pojistné do platné Pojistné smlouvy. Tuto její dobrou víru mohl narušit až dopis Navrhovatele ze dne

21. 7. 2016, kterým se Navrhovatel domáhal vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy. Navrhovatel však dále pokračoval v placení pojistného a nyní v námitkovém řízení sám zpochybňuje skutečnost, že Pojistná smlouva je jako celek neplatná. Instituce naopak v souladu s tím, že kontinuálně považuje Pojistnou smlouvu za platnou, pojistné přijímala. Finanční arbitr tak konstatuje, že dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná.

K námitce Navrhovatele, že v případě uplatnění námitky promlčení by Instituce z Pojistné smlouvy dostala více finančních prostředků, než v případě, kdyby Pojistná smlouva byla platná, finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 6. 2008, sp. zn. 33 Odo 918/2006, že *„[c]ílem právní úpravy institutu promlčení v občanskoprávních vztazích je pobízet oprávněný subjekt (věřitele) pod určitou sankcí k tomu, aby vykonal svá práva včas, tj. v přiměřených - promlčecích - dobách u soudu a tak, aby donekonečna (a tedy neúnosně) nemohl oddalovat požadavek splnění od povinného subjektu (dlužníka). Smyslem institutu promlčení je čelit vzniku a existenci dlouhotrvajících práv a povinností provázených často i jejich určitou nejistotou, nejasností a pochybnostmi. Má-li možnost promlčení nároku plnit pobídkovou funkci vůči věřiteli, pak zároveň přispívá k tomu, aby dlužník nebyl po časově neomezenou dobu vystaven ze strany věřitele hrozbě podání úspěšné žaloby.“*

Finanční arbitr tedy zdůrazňuje, že smyslem institutu promlčení je přispět k právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: *„...neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje.“*

Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že promlčení brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Současně nelze odhlédnout od skutečnosti, že Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Je tedy na Navrhovateli, aby zvážil, zda je pro něj ekonomicky příznivé domáhat se vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení nebo zda by ho takové jednání ekonomicky poškodilo, např. za situace, kdy je nepromlčená částka pojistného nižší než odkupné.

Argumentace Navrhovatele o tom, že Instituci se při námitce promlčení „vyplatí“ neplatnost Pojistné smlouvy, je poněkud rozporuplná, neboť logicky neplatnosti smlouvy se v praxi dovolává ta strana, která by v tom, že by smlouva byla neplatná, spatřovala pro sebe nějakou výhodu. Pokud v určení neplatnosti Pojistné smlouvy Navrhovatel spatřuje znevýhodnění vlastní pozice, není finančnímu arbitrovi zřejmé, proč se tedy neplatnosti Pojistné smlouvy domáhá.

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že *„[ř]ízení se zahajuje na návrh navrhovatele“*, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi *„[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy.“*, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží jako vydání z bezdůvodného obohacení nižší částku než by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná atd.).

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení nezjistil, že by Instituce při vznesení námitky promlčení nebyla v dobré víře, že by přijímala pojistné od Navrhovatele s úmyslem se

bezdůvodně obohatit nebo že by námitku promlčení vznesla v rozporu s dobrými mravy a odkazuje na argumentaci uvedenou v kapitole 5.6. Nálezu.

7.6 Vydání bezdůvodného obohacení a námitka promlčení nároků Instituce

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“

Finanční arbitr dovozuje, že Instituce se na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným a Navrhovatel na úkor Instituce mimořádným výběrem z Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr musel nově posoudit námitku promlčení vůči plnění, které Instituce poskytla na základě neplatné Pojistné smlouvy Navrhovateli, kterou v námitkovém řízení vznesl Navrhovatel, a posoudil ji jako důvodnou (Instituce byla s námitkou promlčení vznesenou Navrhovatelem seznámena dne 26. 4. 2018, kdy jí byly doručeny Námitky Navrhovatele).

Finanční arbitr považuje vznesení námitky promlčení v odvolacím řízení za přípustné za předpokladu, že závěry o promlčení práva vyplývají ze skutečností, jež vyšly najevo nebo byly zjištěny v prvoinstančním řízení (srov. závěry Nejvyššího soudu např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007, rozsudku ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 917/2003 nebo v usnesení ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 364/2005.)

Návrh na zahájení řízení podal Navrhovatel k finančnímu arbitrovi dne 13. 10. 2016. Podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem se Navrhovateli podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 112 starého občanského zákoníku („Uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje nebo je-li ohledně jeho práva zahájena mediace podle zákona o mediaci, promlčecí doba neběží od tohoto uplatnění po dobu řízení nebo od tohoto zahájení po dobu mediace. To platí i o právu, které bylo pravomocně přiznáno a pro které byl u soudu nebo u jiného příslušného orgánu navržen výkon rozhodnutí“), staví promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Z výše citovaného ustanovení § 112 starého občanského zákoníku vyplývá, že ke stavení promlčecí doby dochází pouze přímým uplatněním práva, jež se promlčuje. V posuzovaném případě vystupuje Navrhovatel jako věřitel z bezdůvodného obohacení Instituce ve vztahu k pojistnému, placenému Instituci na základě neplatné Pojistné smlouvy, a Instituce vystupuje jako věřitel ve vztahu k Navrhovateli poskytnutému mimořádnému výběru. Jak vyplývá z § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, řízení před finančním arbitrem může zahájit, a uplatnit tak účinky zahájení řízení podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, pouze Navrhovatel. Jinak řečeno promlčecí doba se zahájením řízení Instituci nestaví. To však nebrání Instituci bránit se do výše nároku uplatněného Navrhovatelem kompenzační námitkou (námitkou započtení) ve vztahu k plněním, které Navrhovateli na základě Pojistné smlouvy poskytla.

Jak dovodil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005: „Věřitel může uplatnit své právo proti dlužníkovi u soudu nejen podáním žaloby na plnění (§ 79 o. s. ř.), ale v řízení vedeném dlužníkem proti němu i podáním vzájemné žaloby (§ 97 odst. 1 o. s. ř.) a rovněž tzv. kompenzační námitkou, tedy projevem, jímž uplatňuje svou pohledávku k započtení proti pohledávce žalobce (§ 98 o. s. ř.). Od okamžiku, kdy bylo právo takto v řízení uplatněno, promlčecí doba až do skončení řízení neběží; po jeho skončení pak její

běh pokračuje“, promlčecí doba se může věřiteli stavět i uplatněním kompenzační námitky. InSTITUTE však v řízení kompenzační námitku vůči Navrhovateli neuplatnila a tak ani tímto úkonem nezastavila běh promlčecí doby svého práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Subjektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného plnění je podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku dvouletá, když platí, že *„[p]rávo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.“*

Objektivní promlčecí doba je podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tříletá resp. desetiletá při úmyslném bezdůvodném obohacení, když platí, že *„[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.“*

Ze shromážděných podkladů vyplývá, že

- a) Navrhovatel na základě Pojistné smlouvy uhradil Instituci celkové pojistné ve výši 338.000 Kč, jak vyplývá z výpisu plateb pojistného předloženého Navrhovatelem jako příloha návrhu na zahájení řízení, z Navrhovatelem doložených plateb pojistného za období 15. 6. 2016 až 15. 11. 2017 v přípise ze dne 13. 12. 2017, jehož přílohou jsou kopie bankovních příkazů k úhradě pojistného za uvedené období, a z tvrzení Navrhovatele v Námitkách Navrhovatele o uhrazení dalších 8.000 Kč na pojistném do data vydání Nálezu, jejichž zaplacení Institute ve svém vyjádření k Námitkám Navrhovatele nezpochybnila;
- b) Navrhovatel zaplatil v období od 13. 10. 2013 (doba rozhodná pro posouzení promlčení nároků Navrhovatele) do 15. 11. 2017 pojistné v celkové výši 124.000 Kč, tj. 40 plateb měsíčního pojistného ve výši 2.000 Kč, 6 plateb ve výši 4.000 Kč, 1 platbu ve výši 8.000 Kč a 1 platbu ve výši 12.000 Kč) a do data vydání Nálezu (tj. do dne 30. 3. 2018) pojistné ve výši 8.000 Kč, celkové nepromlčené pojistné tedy činí 132.000 Kč;
- c) Institute Navrhovateli vyplatila dne 19. 12. 2014 mimořádný výběr z Pojistné smlouvy ve výši 144.329 Kč;
- d) pojištění založené Pojistnou smlouvou k datu vydání tohoto rozhodnutí nebylo ukončeno.

Finanční arbitr zjistil, že se Instituci ke dni vydání tohoto rozhodnutí promlčelo právo na vydání bezdůvodného obohacení v podobě mimořádného výběru poskytnutého Navrhovateli na základě neplatné Pojistné smlouvy, neboť jej Institute vyplatila dne 19. 12. 2014 a podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tak promlčecí doba k tomuto poskytnutému plnění uplynula za tři roky od jeho poskytnutí, tj. dne 19. 12. 2017 (finanční arbitr nezjistil důvody pro použití dvouleté subjektivní promlčecí doby ani pro použití desetileté objektivní promlčecí doby ve smyslu § 107 starého občanského zákoníku). Finanční arbitr současně nezjistil, že by námitka promlčení vznesená Navrhovatelem v rámci námitkového řízení byla bezdůvodná ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2706/2016, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2836/2015, neboť skutkový stav zjištěný v řízení o Nálezu umožňuje najisto postavit délku objektivní promlčecí doby práva Institute na vydání bezdůvodného obohacení.

S ohledem na tyto skutečnosti a po zohlednění námitky promlčení vznesené Navrhovatelem v námitkovém řízení, finanční arbitr mění své závěry z Nálezu ve smyslu, že Institute je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 132.000 Kč, která odpovídá nepromlčenému bezdůvodnému obohacení Institute z přijatého pojistného zaplaceného Navrhovatelem Instituci na základě neplatné Pojistné smlouvy od 13. 10. 2013 (tj. tři roky před zahájením řízení před finančním arbitrem) do 30. 3. 2018 (tj. do vydání Nálezu).

K argumentaci Navrhovatele o tom, že je nutné nejdříve zúčtovat plnění stran neplatné smlouvy a až následně vůči zjištěnému rozdílu může povinná osoba vznést námitku

promlčení, finanční arbitr odkazuje např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, které potvrzuje, že právo na vydání bezdůvodného obohacení (resp. povinnost k vydání bezdůvodného obohacení) vzniká oběma stranám neplatné smlouvy a okamžik ke kterému se staví běh promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení, se posoudí podle § 112 starého občanského zákoníku: „Podle § 112 obč. zák. nastává stavení promlčecí doby, je-li v promlčecí době (t.j. nejpozději v její poslední den) uplatněno právo u soudu anebo u jiného příslušného orgánu. K uplatnění práva u soudu přitom dochází většinou žalobou na plnění podle § 79 odst. 1 a § 80 písm. b) o. s. ř., popř. vzájemnou žalobou podle § 97 odst. 1 o. s. ř. či projevem žalovaného směřujícím k uplatnění pohledávky k započtení vůči žalobci ve smyslu § 98 o. s. ř. Protože vzájemná žaloba je rovněž žalobou, platí pro ni vše, co občanský soudní řád spojuje s tímto procesním úkonem (zejména v § 79 až § 83 o. s. ř.). S podáním vzájemné žaloby jsou proto spojeny také hmotněprávní účinky zahájení řízení, včetně stavení běhu promlčecích dob, ledaže zákon stanoví jinak. V občanskoprávních vztazích ke stavení promlčecí doby dochází zásadně dnem podání vzájemné žaloby u soudu, na rozdíl od obchodních věcí, kde platí speciální úprava obsažená v § 404 odst. 1 obch. zák. (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. června 2007, sp. zn. 33 Odo 611/2005). Podle § 457 obč. zák. je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Ze zákona tak vzniká synallagmatický závazek, v němž je povinnost obou stran k plnění na sebe vzájemně vázána. Každému z účastníků zrušené nebo neplatné smlouvy se tak zakládá právo na vydání toho, co druhé smluvní straně poskytl a povinnost vrátit plnění, které sám podle takové smlouvy obdržel. Občanský zákoník pro tento případ nemá samostatnou úpravu otázky promlčení ani stavení promlčecí doby tohoto synallagmatického závazku; proto se použijí ustanovení § 107 obč. zák. a § 112 obč. zák. [...] Podle § 107 odst. 3 obč. zák. platí, že jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat. Toto ustanovení tak míří pouze na ty případy synallagmatických závazků, kdy na jedné straně stojí právo, které se promlčuje, a na druhé straně právo nepromlčitelné, tedy případy, kdy oproti sobě stojí právo na vydání peněžitého plnění vůči vlastnickému právu, tedy jedinému majetkovému právu, které se podle občanského zákoníku nepromlčuje (s výjimkou práv z vkladů na vkladních knížkách po dobu trvání vkladového vztahu - § 100 odst. 3 obč. zák.). Na základě neplatné smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 21. 1. 1991 se žalobkyni dostalo finančního plnění a žalovaná získala možnost užívat její nemovitost. Nebylo však namístě aplikovat § 107 odst. 3 obč. zák., jelikož v dané věci stojí proti sobě dvě práva na peněžité plnění, tedy dvě promlčitelná práva. Na straně žalované je to právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté žalobkyni žalovanou na nájemné, na straně žalobkyně právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení spočívající v náhradě za užívání nemovitosti žalovanou (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. ledna 2003, sp. zn. 33 Odo 773/2002 a usnesení ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 951/2003).“ Z citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu Navrhovatelem navrhaný způsob vzájemného vypořádání vztahů z neplatné smlouvy nevyplývá, naopak výslovně potvrzuje, že oběma smluvním stranám vzniká právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté druhé smluvní straně na základě neplatné smlouvy. V případě peněžitých plnění se jedná o dvě promlčitelná práva, a proto není na místě ani aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku. Výše citované rozhodnutí potvrzuje, že starý občanský zákoník nemá speciální úpravu promlčení pro případ neplatnosti smlouvy, proto se na bezdůvodná obohacení vzniklá z titulu neplatné smlouvy použije ustanovení § 107 starého občanského zákoníku a na okamžik stavení promlčecí doby § 112 starého občanského zákoníku.

Výše uvedené závěry finančního arbitra není způsobilé měnit ani stanovisko ■ v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 383/05, na které Navrhovatel odkazuje, neboť toto stanovisko na uvedený případ nedopadá, pouze konstatuje, že pokud došlo ke vzájemnému plnění stran závazku, je na místě pro případ vydání bezdůvodného obohacení

aplikovat ustanovení § 457 starého občanského zákoníku. Finanční arbitr tak ostatně učinil i v Nálezu, když zjistil jak plnění Navrhovatele z neplatné Pojistné smlouvy v podobě zaplaceného pojistného, tak plnění Instituce v podobě mimořádného výběru a není proto pravdou tvrzení Navrhovatele, že finanční arbitr nezohlednil specifickou úpravu vypořádání vzájemných plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy podle § 457 starého občanského zákoníku a že nesprávně aplikuje § 451 starého občanského zákoníku.

Finanční arbitr rekapituluje, že starý občanský zákoník ani s ním související soudní judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2373/2007) jakkoliv nevylučuje aplikaci promlčení při zúčtování podle § 457 starého občanského zákoníku. Starý občanský zákoník a s ním spojená judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu 28 Cdo 2327/2016) vylučuje při zúčtování námitku promlčení pouze ve vztahu k vlastnickému právu podle § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Finanční arbitr tak v Nálezu a potažmo i v rozhodnutí o námitkách rozhodl věcně správně, když při vypořádání vztahů z neplatné Pojistné smlouvy zohlednil námitku promlčení vnesenou Institucí a v námitkovém řízení nově zohledňuje i námitku promlčení, kterou v námitkovém řízení vnesl Navrhovatel.

7.7 K úrokům z prodlení

Podle § 517 odst. 2 starého občanského zákoníku platí, že *„[j]de-li o prodlení s plněním peněžitého dluhu, má věřitel právo požadovat od dlužníka vedle plnění úroky z prodlení, není-li podle tohoto zákona povinen platit poplatek z prodlení; výši úroků z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis“*.

Právo požadovat úroky z prodlení vyplývá přímo ze zákona a jediným předpokladem, který pro vznik tohoto práva starý občanský zákoník v § 517 odst. 1 starého občanského zákoníku vyžaduje, je, aby byl dlužník s plněním svého dluhu v prodlení, protože platí, že *„[d]lužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení. [...]“*.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 3. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2895/99, dovodil, že *„[b]ezdůvodné obohacení tedy představuje závazkový právní vztah, z něž pohledávka vzniká tomu, na jehož úkor se jiný bezdůvodně obohatil, a dluh tomu, kdo obohacení získal. Jestliže tento dluh (povinnost vydat bezdůvodné obohacení) nespočívá v povinnosti vydat věc, nýbrž v povinnosti platební, je nepochybné, že jde o dluh peněžitý, s jehož řádným a včasným nesplněním spojuje ustanovení § 517 obč. zák. nepříznivý důsledek vzniku prodlení na straně dlužníka s právem věřitele požadovat vedle plnění i úroky z prodlení.“*

K otázce splatnosti bezdůvodného obohacení zaujímá Nejvyšší soud konstantní stanovisko, že *„bezdůvodné obohacení představuje závazkový právní vztah, z něž pohledávka vzniká tomu, na jehož úkor se jiný bezdůvodně obohatil, a dluh tomu, kdo obohacení získal, přičemž bezdůvodné obohacení patří mezi nároky, u nichž není zákonnou úpravou stanovena splatnost pohledávek vzniklých z tohoto právního titulu, doba plnění je u nich obvykle vázána na výzvu věřitele podle § 563 obč. zák., teprve výzvou k plnění se dluh stává splatným a dlužník je povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán.“* (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4260/2009).

Finanční arbitr zjistil, že první výzvu k vydání bezdůvodného obohacení z Pojistné smlouvy ve smyslu § 563 starého občanského zákoníku učinil Navrhovatel v okamžiku, kdy dopisem datovaným ke dni 21. 7. 2016 vyzval Instituci k nápravě, tj. k vydání bezdůvodného obohacení ve výši 123.671 Kč a poskytl Instituci k plnění 30 denní lhůtu od doručení výzvy k nápravě. Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů nezjistil, k jakému datu byl tento dopis doručen do dispoziční sféry Instituce, neboť Navrhovatel datum doručení výzvy k nápravě Instituci nijak nedoložil. Finanční arbitr má pouze za prokázané, že Instituce na uvedený dopis Navrhovatele odpověděla až dne 29. 8. 2016. Protože jediným

prokázaným datem doručení výzvy Navrhovatele Instituci je právě den 29. 8. 2016, ke kterému Instituce datovala svoji odpověď, dostala se Instituce do prodlení s vydáním bezdůvodného obohacení dne 29. 9. 2016. Navrhovatel dále v řízení před finančním arbitrem dne 13. 12. 2017 předložil vyčíslení plateb pojistného ve výši 38.000 Kč od data 15. 6. 2016 do dne 15. 11. 2017 spolu s požadavkem na zaplacení úroků z prodlení z této částky. Navrhovatel však neprokázal, že by Instituci vyzval k vydání bezdůvodného obohacení, odpovídajícího zaplacenému pojistnému ve výši 38.000 Kč. V Námitkách Navrhovatele Navrhovatel požaduje úroky z prodlení z částky 34.000 Kč od data 14. 12. 2017 a úroky z prodlení z částky 8.000 Kč od 18. 4. 2018 do zaplacení. Finanční arbitr nezjistil, že by výzvu k zaplacení úroků z prodlení z částky 34.000 Kč a z částky 8.000 Kč obdržela Instituce dříve, než jí finanční arbitr doručil dne 26. 4. 2018 Námitky Navrhovatele. Finanční arbitr tak na základě výše uvedeného nemůže Navrhovateli přiznat z částky 34.000 Kč a z částky 8.000 Kč, tj. celkem z částky 42.000 Kč, úroky z prodlení dříve než ode dne 28. 4. 2018, kdy se Instituce dostala do prodlení s vydáním specifikované částky v den následující po prvním dni následujícím doručení Námitky Navrhovatele.

Úprava výše úroků z prodlení, příp. poplatku z prodlení je kogentní povahy, což znamená, že se nelze od ní odchýlit (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze 17. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1117/2003: „*Ustanovení § 517 odst. 2, věta za středníkem, obč. zák. účastníkům dohodu o jiné výši úroku z prodlení výslovně nezakazuje, nemožnost přijetí odchylné smluvní úpravy však vyplývá z povahy tohoto ustanovení. Uvádí-li se v něm, že „výši úroku z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis“, nenechává gramatický výklad tohoto ustanovení prostor pro úvahy, zda lze výši úroku z prodlení či poplatku z prodlení stanovit jinak, tedy ani dohodou účastníků.“*).

Jelikož úroky z prodlení jsou podle § 121 odst. 3 starého občanského zákoníku příslušenstvím pohledávky, mají akcesorickou povahu a sledují tedy osud hlavní pohledávky. Právní vztah z úroků z prodlení je zároveň vedlejším (akcesorickým) závazkovým vztahem, neboť pojmově může vzniknout jen, pokud byl založen hlavní závazkový vztah, od kterého se vztah z úroků odvíjí. V projednaném případě to znamená, že promlčení části nároku má vliv na právo na úroky z prodlení. Judikatura Nejvyššího soud k této otázce zaujímá stejné stanovisko: „*Povinnost platit úroky a úroky z prodlení nemůže trvat déle, než trvá závazek hlavní. Splněním dluhu (závazku) nebo jeho zánikem z jiného důvodu zaniká (končí) také povinnost platit úroky a úroky z prodlení jako vedlejší (akcesorický) závazkový právní vztah; zůstává tu jen povinnost zaplatit dospělé úroky a úroky z prodlení. Dojde-li k promlčení hlavního závazkového právního vztahu, nemůže se takový právní následek uplynutí času nevztahovat k závazku vedlejšímu (akcesorickému). I když promlčení úroků běží (může běžet) samostatně, je - jak vyplývá z výše uvedeného - nepochybné, že se promlčí, dojde-li k promlčení závazku dlužníka vrátit z důvodu úvěru poskytnuté peněžní prostředky, ledaže by byla jen ohledně nich promlčecí doba stavena nebo přetržena.“* (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2007, sp. zn. 21 Cdo 761/2007).

Povinnost Instituce platit úroky z prodlení se může vztahovat jen k nepromlčené části bezdůvodného obohacení. Navrhovatel doložil nepromlčené platby pojistného k 16. 5. 2016 ve výši 86.000 Kč a dále platby pojistného ve výši 38.000 Kč k 15. 11. 2017, avšak požadoval zaplacení úroků z prodlení pouze z částky 34.000 Kč v souvislosti s těmito platbami.

Výši zákonného úroku z prodlení upravuje s účinností od 1. 1. 2014 nařízení vlády č. 351/2013 Sb., ze dne 16. října 2013, kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěrenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích (dále jen „Nařízení o výši úroků z prodlení“). Vztah mezi tímto nařízením a předchozím nařízením vlády č. 142/1994 Sb., ze dne 8. června 1994, kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku

a kterým se stanoví minimální výše nákladů spojených s uplatňováním pohledávky, ve znění změnového nařízení č. 180/2013, ze dne 26. 6. 2013, upravuje § 19 odst. 1 Nařízení o výši úroků z prodlení, které stanoví, že „[v]ýše úroku z prodlení, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto nařízení, se řídí nařízením vlády č. 142/1994 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto nařízení.“

Podle § 2 Nařízení o výši úroků z prodlení platí, že [v]ýše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů.

Prvním dnem kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení vztahujícímu se k částce 86.000 Kč (29. 9. 2016, tj. v kalendářním pololetí od 1. 7. 2016 do 31. 12. 2016), byl den 1. 7. 2016. Výše repo sazby stanovené Českou národní bankou k tomuto datu byla 0,05 %. Výše úroků z prodlení je tedy ročně 8,05 % (0,05 + 8 procentních bodů).

Prvním dnem kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení vztahujícímu se k částce 42.000 Kč (28. 4. 2018, tj. v kalendářním pololetí od 1. 1. 2018 do 30. 6. 2018), byl den 1. 1. 2018. Dne 3. 11. 2017 došlo ke změně výše repo sazby stanovené Českou národní bankou, kdy k tomuto datu byla výše repo sazby 0,5 %. Výše úroků z prodlení je tedy ročně 8,5 % (0,5 + 8 procentních bodů).

Finanční arbitr tak na základě výše uvedeného přiznává Navrhovateli úrok z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 86.000 Kč od 29. 9. 2016 do zaplacení a ve výši 8,5 % ročně z částky 42.000 Kč od 28. 4. 2018 do zaplacení.

7.8 Návrh na určení neplatnosti Pojistné smlouvy

Finanční arbitr opakovaně odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5054/2008, že „[n]aléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Jestliže však k porušení práva již došlo, a je tedy možno žalovat na splnění povinnosti, která z porušení práva vyplývá, nemá preventivní ochrana poskytovaná jinak podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. žádného smyslu. Proto žaloba domáhající se určení podle tohoto ustanovení nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. Vyslovený předpoklad však nelze chápat obecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odeprít. Za nedovolenou – při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž by vedla jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), nebo jestliže žaloba na plnění neřeší a ani nemůže řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva, je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.“

K námitce Instituce, že se Navrhovatel jednak nedomáhal určení neplatnosti Pojistné smlouvy a že neprokázal právní zájem na určení, finanční arbitr konstatuje, že se Navrhovatel již v návrhu na zahájení řízení ze dne 13. 10. 2016, č. j. FA/23900/2016 „domáhá vyslovení neplatnosti smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 123.671 Kč...“. Kotázce posouzení návrhu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy a posouzení právního zájmu odkazuje finanční arbitr především na kapitolu 5.4 Nálezu.

Finanční arbitr s ohledem na skutečnost, že Navrhovatel je stále povinen na základě Pojistné smlouvy platit pojistné (resp. do vydání tohoto rozhodnutí nebyl prokázán opak) a obdobně Instituce je povinna vyplatit Navrhovateli pojistné plnění v případě pojistné události, shledal

finanční arbitr právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku Nálezu, aby nebyly smluvní strany vystaveny riziku nejistoty do budoucna o obsahu a rozsahu sporného vztahu z Pojistné smlouvy.

8. K výrokům rozhodnutí

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně, a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je neplatná pro neurčitost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném, proto potvrzuje výrok I. Nálezu.

Finanční arbitr musel zohlednit námitku promlčení, kterou Navrhovatel vznesl až v námitkovém řízení vůči plnění, které Instituce Navrhovateli poskytla na základě neplatné Pojistné smlouvy a posoudil ji jako důvodnou. Finanční arbitr proto mění závěry v Nálezu, když po zohlednění všech vznesených námitek zjistil, že Navrhovatel má nárok na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy ve výši 132.000 Kč odpovídající nepromlčenému pojistnému zaplacenému Instituci na základě neplatné Pojistné smlouvy. Finanční arbitr současně rozhodl o přiznání úroků z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 86.000 Kč od 29. 9. 2016 do zaplacení a ve výši 8,5 % ročně z částky 42.000 Kč od 28. 4. 2018 do zaplacení. Ve zbývajících částech finanční arbitr návrh Navrhovatele zamítl.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi platí, že „[v] nálezu, jímž arbitr vyhovuje, byť i jen zčásti, návrhu navrhovatele, uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 15 000 Kč. Zaplacení 15 000 Kč uloží i v případech, kdy předmětem sporu není peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu.“ V tomto případě je Instituce povinna zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč, protože 10 % z částky, kterou finanční arbitr Navrhovateli přiznal, nedosahuje minimální hranice ukládané sankce. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve IV. Nálezu. Finanční arbitr tedy potvrzuje výrok IV. Nálezu.

Na základě výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výrocih tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■■■
Instituce – datová schránka ■■■

